

УДК 339.982

Мешко Н.П.

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Досліджено характерні тенденції та глобальні наслідки розвитку світової економіки в післякризовий період. Проаналізовано динаміку та структуру прямих іноземних інвестицій, їх вплив на структурні зміни в економіці України. Запропоновано інструменти мінімізації економічних ризиків при залученні іноземних інвестицій у середньостроковій перспективі економічного розвитку національної економіки.

Ключові слова: глобальні наслідки, іноземні інвестиції, економічні ризики, інструменти мінімізації інвестиційних ризиків.

Study trends and global consequences of the global economy after the financial crisis. The analysis of the dynamics and structure of the volume of foreign direct investment in the economy, their impact on structural changes in the economy of Ukraine. Developed tools to minimize the economic risks of foreign investment in the medium term economic development of the national economy.

Keywords: global consequences, foreign investment, economic risks, tools to minimize investment risks.

Світовий досвід свідчить, що суттєвою ознакою інтернаціоналізації та транснаціоналізації економіки, як проявів глобалізаційних процесів, є прискорення руху міжнародного капіталу та зростання обсягів прямих іноземних інвестицій. Пряме іноземне інвестування для країни-реципієнта має ряд позитивних і негативних наслідків, тому для забезпечення економічної безпеки країн, їх сталого розвитку необхідна виважена стратегія іноземного інвестування, вмиле оперативне управління міжнародними потоками капіталів.

Проблемам міжнародного руху капіталу, оцінці ефективності використання інвестицій в умовах інтеграції та глобалізації інвестиційних процесів, питанням впливу іноземних інвестицій на формування інноваційного потенціалу держави присвячено наукові дослідження: І. А. Бланка, А. М. Поручника, Ю. В. Богатіна, І. Р. Бузько, В. М. Гейця, Д. М. Черваньова, С. В. Мочерного, А. А. Пересади, Н. Татаренка, В. П. Савчука, О. І. Шниркова та інших.

Зростання залучення іноземних інвестицій є необхідною складовою заходів макроекономічної стабілізації національних економік трансформаційного періоду розвитку, які забезпечують доступ до сучасних технологій та менеджменту, сприяють формуванню національних інвестиційних ринків та поживляють ринки товарів та послуг. Проте у дослідженнях українських науковців недостатньо обґрунтованими є питання оцінки впливу іноземних інвестицій на структурні зміни у розвитку національної економіки в умовах виходу світової економіки із глобальної фінансової кризи. Актуальність питання щодо аналізу економічних ризиків залучення іноземних інвестицій в Україну зумовлена стрімким нарощуванням негативних тенденцій в інвестиційно-інвестиційній сфері (значні витоки капіталу за межі України, низький рівень інноваційної активності суб'єктів ринку, погіршення структури ПІІ, недосконалість механізмів державного регулювання інвестиційною діяльністю тощо).

Доцільність подальшого дослідження цієї проблеми на сучасному етапі пов'язана з посиленням глобальної інтеграції економічних систем, наслідком чого на мікрорівні є процес транснаціоналізації, а на макрорівні – економічна регіоналізація. За цих умов інтеграційними пріоритетами державної політики України мають бути: залучення суб'єктів господарювання у світові процеси транснаціоналізації через систему прямих іноземних інвестицій з боку світових ТНК та формування транснаціонального характеру бізнесу власних підприємств.

Метою даної статі є виявлення глобальних та локальних ризиків залучення іноземних інвестицій в економіку України та розробка пропозицій щодо активізації інвестиційної діяльності в післякризовий період з урахуванням загальносвітових тенденцій економічного розвитку. Виходячи з мети дослідження необхідно вирішити ряд завдань, зокрема: дослідити характерні тенденції та глобальні наслідки розвитку світової економіки в післякризовий період; визначити стан та тенденції залучення ПІІ та їх вплив на структурні зміни в економіці України; запропонувати шляхи забезпечення мінімізації економічних ризиків при залученні іноземних інвестицій у середньостроковій перспективі економічного розвитку національної економіки.

Завершення глобальної фінансово-економічної кризи стало початком нового етапу розвитку світових економічних відносин, який значною мірою визначатиметься спроможністю провідних країн світу, зокрема країн-членів Великої Двадцятки, погодити конфлікти інтересів, що виникли та поглибилися під час фінансової кризи. Головними з них, на думку експертів, є:

- різний ступінь ураження кризою розвинених країн та країн, що розвиваються, що обумовлює застосування різних заходів економічного стимулювання - глобальне протистояння депресії й дефляції в розвиненому світі проти політики стримання інфляції в країнах, що розвиваються;

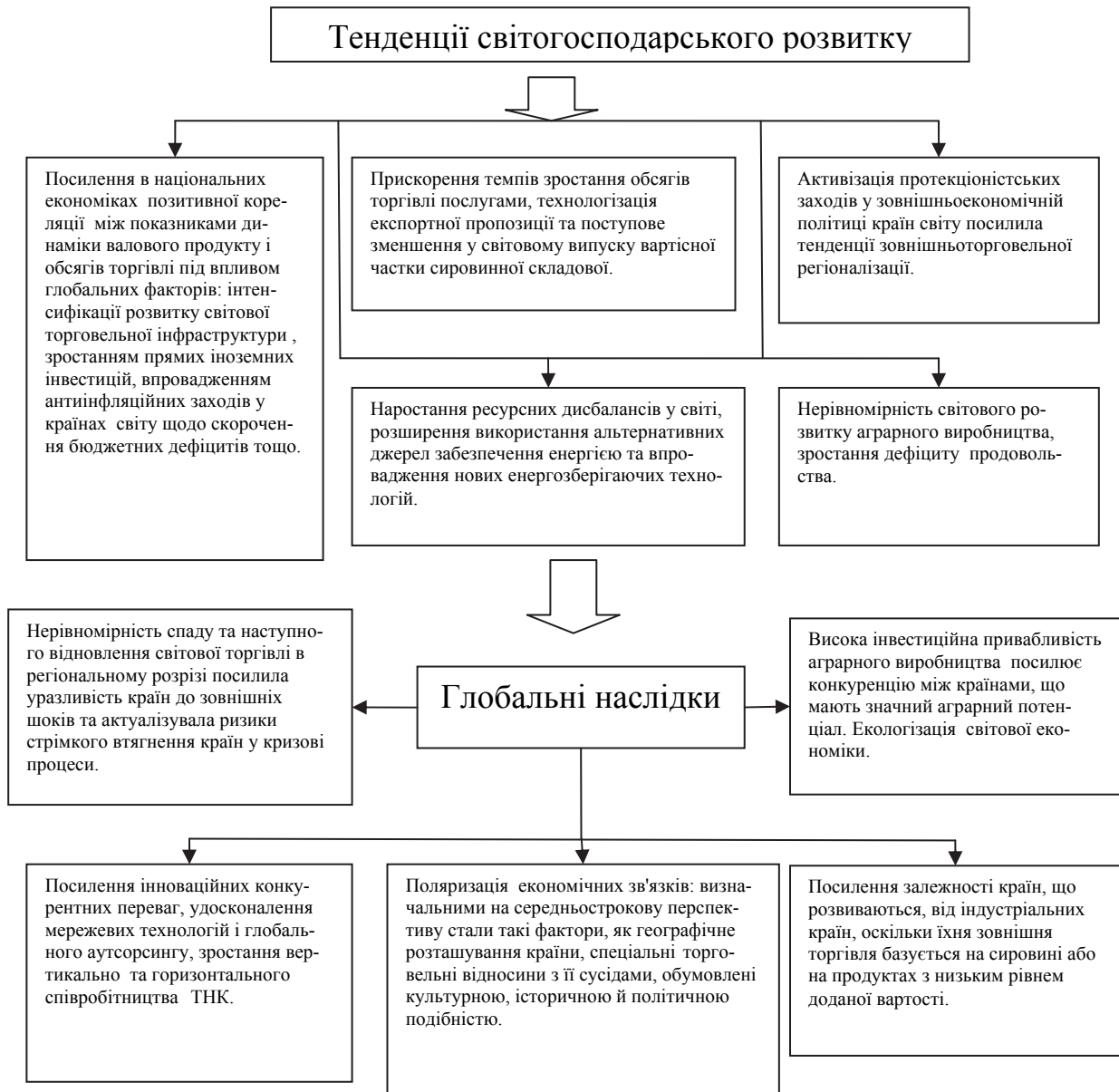
- зростання валютних резервів і профіцитів поточних рахунків країн, що розвиваються загострило проблему вибору способу боротьби з депресією: шляхом бюджетних обмежень чи фінансової експансії;

- «валютні війни» на глобальних ринках, провокуються промислово розвиненими країнами, які за рахунок послаблення власних валют, стимулюють зовнішньоекономічні операції, у той час і країни, що розвиваються, прагнуть зберегти свої переваги в торгівлі (у тому числі за рахунок слабкої національної валюти, захищеної адміністративним курсоутворенням) [1].

Значний вплив зовнішньої торгівлі на розвиток економіки України обумовлює потребу в адекватній інтерпретації ринкових процесів, що відбуваються в світовій торгівлі, прогнозуванні їх розвитку та визначенні ризиків та можливостей, що впливають з тенденцій міжнародної торгівлі для України (рис.1).

Світова економічна історія доводить, що залучення ресурсів у формі іноземних інвестицій є дієвим засобом піднесення національної економіки, але цей процес має ґрунтуватись на загальнодержавній стратегії, системі стимулів, обмежень і пільг, які б забезпечили оптимальну відповідність інтересів імпортерів капіталу стратегічним задачам країни, що їх приймає. В сучасних умовах перед країнами світу постало завдання вироблення власної системи моніторингу глобального бізнесового середовища та реагування на глобальні загрози. Також залишається відкритим питання щодо стратегії, якої слід дотримуватися для відновлення економічного зростання в післякризовий період: суворої економії та скорочення дефіцитів бюджетів чи збільшення монетарного стимулювання економіки. Зокрема, серед розвинених країн стратегію економії підтримують ЄС і США, а Японія готова до впровадження інструментів монетарного стимулювання економіки шляхом розширення фінансування витрат. Очевидно, що на сьогодні не існує єдиного алгоритму дій щодо мінімізації збитків та максимізації вигод широкої інтеграції країн у міжнародну економіку.

Щодо України, то важливими напрямками інтеграції у світову економіку в контексті сучасних тенденцій світогосподарського розвитку слід розглядати реалізацію спільних інвестиційних проектів у сфері аграрного виробництва, використання альтернативних джерел забезпечення енергією, впровадження нових енергозберігаючих технологій та високотехнологічних послуг.

Рис. 1. Тенденції та глобальні наслідки світогосподарського розвитку в післякризовий період

Тому позитивної оцінки заслуговує презентація інвестиційного потенціалу України та національних проектів у 16 фінансових центрах світу, яка розпочалася восени поточного року. Як відзначають організатори, під час роуд-шоу будуть презентовані інвестиційні проекти першої хвилі («LNG-Термінал», «Олімпійська надія-2022», «Чисте місто», «Відкритий світ» та «Енергія природи», декілька інших пріоритетних регіональних та галузевих проектів) та інші іміджеві засоби для інформування потенційних інвесторів щодо інвестиційних переваг України (вдале географічне положення - доступ до трьох стратегічних ринків (ЄС, Росія, Азія); наявність висококваліфікованої та доступної робочої сили; потенційний попит внутрішнього ринку споживачів (в Україні 5 міст мільйонників); запровадження нових ефективних інструментів для інвесторів: Єдине вікно, низькі податки, маркетингові заходи тощо [2].

Для України, як держави з трансформаційною економікою, важливо розглядати залучення іноземних інвестицій у контексті структурних змін і економічного зростання. Як відомо, офіційно визначеними пріоритетними завданнями державної інвестиційної політики, які покликані розв'язати іноземні інвестиції, є: структурна реформа економіки; технологічне оновлення виробництва; виробництво товарів широкого споживання; подолання залежності країни від імпорту. Проте аналіз реального стану залучення іноземних інвестицій з початку нового тисячоліття та динаміка основних показників макроекономічного розвитку, дозволяє зробити висновок про невідповідність інвестиційних інтересів іноземних компаній, які з'являються на вітчизняному ринку, стратегічним цілям економічного розвитку національної економіки (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка структури ПІІ та окремих показників національної економіки в період з 2002 по 2010 роки

Показники	Період, що аналізується		Відхилення	
	Станом на початок 2003 р.	Станом на початок 2011 р.	абсолютне	відносне %
1. Прямі іноземні інвестиції в Україну, млн. дол. США	5471,8	44708,0	+ 9311,2	+ 718,4
2. Структура ПІІ в економіку України за основними країнами - інвесторами, %:				
- США	16,3	2,7		-13,6
- Кіпр	12,3	22,2		+9,9
-Сполучене Королівство	9,8	5,1		-4,7
- Нідерланди	7,2	10,5		+3,3
- Віргінські Острови (Британські)	6,3	3,3		-3,0
- Російська Федерація	6,0	7,6		+1,7
- Німеччина	5,8	15,8		+10,0
- Швейцарія	5,1	1,9		-3,2
- Австрія	3,9	5,9		+2,0
- інші	27,3	25,0		-2,3
3. Структура ПІІ В Україну за видами економічної діяльності, %:				
- промисловість	51,6	31,4		-20,2
- торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	17,2	10,7		-6,5
- фінансова діяльність	7,7	33,7		+26,0
- діяльність транспорту та зв'язку	7,2	3,8		-3,4
- операції з нерухомістю, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	4,4	10,6		+6,2
- будівництво	3,1	5,2		+2,1
- інші види економічної діяльності	8,8	4,6		-4,2
4. Темпи зростання(зменшення) обсягів торгівлі товарами і послугами до попереднього періоду, %:				
- експорт	124,1	128,1		+4,0
- імпорт	134,7	130,8		- 3,9
5. Сальдо обсягів експорту – імпорту товарів і послуг, млн. дол. США	2836,7	-3035,3		

Складено автором на основі [3]

За останні вісім років (в період з 2002 по 2010 рр.) обсяги іноземних інвестицій в українську економіку збільшилися майже у вісім разів, але аналіз динаміки структури ПІІ свідчить про збільшення інвестицій у фінансову діяльність (на 26 %), в операції з нерухомістю і орендою, інжиніринг і надання послуг підприємцям (на 6,2 %) та у будівництво (на 2,1 %), при цьому значно зменшилися прямі інвестиції у промисловість і торгівлю (відповідно

на 20,2 % та 6,5 %). Як наслідок, знизилися темпи приросту обсягів імпорту (на 4,2 %), збільшилися темпи зростання експорту торгівлі товарами та послугами і відповідно маємо (починаючи з 2006 року) від'ємне сальдо зовнішнього торговельного обороту. Для географічної структури прямого іноземного інвестування характерне збереження провідної ролі Кіпру, Німеччини, Великобританії, Швейцарії, Росії. Щодо прямих інвестицій США, то вони значно скоротилися, що зумовлено насамперед кризовими явищами у американській економіці та регіоналізацією міжнародного руху капіталу в післякризовий період.

У структурі валової доданої вартості України (за даними 2010 р.) найбільшу частку займає транспорт (29 %), промисловість (26,4 %), сільське господарство (15,6 %), торгівля (14,5 %). У структурі експорту товарів питома вага високотехнологічних товарів складає менше трьох відсотків, що є наслідком негативних тенденцій у інноваційній діяльності суб'єктів ринку – кількість підприємств, які займалися інноваційною діяльністю у порівнянні з 2000 р. скоротилася на 15 відсотків [2].

Таким чином, можна констатувати, що зростання притоку прямих іноземних інвестицій не лише не привело до очікуваних позитивних структурних змін в національній економіці України, але й посилило економічні ризики держави за рахунок збільшення транснаціонального капіталу у фінансовій сфері (особливо в банківському секторі), сільському господарстві, в транспорті, промисловості та торгівлі. Ризик країни посилюється внаслідок невизначеності у майбутньому змін політичних та економічних умов, які можуть вплинути на спроможність країни (корпорацій, підприємств та інших позичальників) відповідати за зобов'язаннями зовнішнього боргу. Складовими ризику країни виступають: політичний ризик, який представлений невизначеністю у майбутньому інвестиційного клімату держави — імпортера кредитів та інвестицій; економічний ризик — ризик, пов'язаний з невизначеністю у майбутньому платоспроможності країни та суб'єктів ринку, які є учасниками міжнародних контрактів; експортний ризик — пов'язаний з можливістю призупинення обслуговування боргу через низьку ліквідність товарів зовнішньої торгівлі та іноземних інвестицій.

Враховуючи вищезазначене, при формуванні інвестиційних пріоритетів післякризового розвитку України особливої актуальності набуває залучення іноземних інвестицій в ті сектори економіки, які забезпечать значний приріст валової доданої вартості, сприятимуть розвитку інноваційного потенціалу та стануть основою формування високотехнологічної економіки, а саме: високотехнологічне машинобудування, виробництво добрив, продовольства, нових матеріалів з заданими властивостями. Як відомо, поточна структура промислового виробництва України не відповідає сучасним вимогам технологічної багатуукладності, що компенсується імпортом продукції високих технологічних укладів та відповідно негативно позначається на відтворювальному потенціалі економіки. Німеччина, Китай, США, Росія (основні інвестори в структурі ПІІ України) експортують більше 20 відсотків продукції п'ятого технологічного укладу та майже в два рази випереджають інші розвинені країни та такі, що розвиваються. Серед нових індустріальних країн виділяються Республіка Корея та Сінгапур, що експортують майже 50% продукції п'ятого технологічного укладу та 80% – четвертого та п'ятого укладів разом.

Для забезпечення ефективної участі у міжнародному поділі праці та збільшення високотехнологічного експортного потенціалу країни, при розробці стратегій інвестиційної політики в короткостроковій та середньостроковій перспективі необхідно впроваджувати механізми та інструменти стимулювання міжнародного трансферу технологій у машинобудування та інші галузі національної економіки; зменшити непрямі податки та збори у дозвільній системі ведення бізнесу; спростити умови реєстрації та зменшити ступінь регламентації інноваційних проектів для отримання кредитів під державні гарантії тощо.

Метою інвестиційної політики держави та регіонів насамперед має стати створення сприятливих умов для економічної активності усередині країни, модернізація міжнародних торговельних відносин, інтеграційна активність і оптимальне визначення національних пріоритетів. Актуальність цих завдань є очевидною – адже в Україні, за оцінками міжнародних агенцій, стан ведення бізнесу визначається як незадовільний (у рейтингу зі сплати податків - 181 місце серед 183 країн, з відкриття бізнесу – 112 місце, захисту прав інвесторів - 111 місце, забезпечення виконання контрактів - 44 місце, отримання кредитів - 24 місце). У порівнянні з минулим роком п'ятірка країн, які лідирують у рейтингу за ступенем сприятливості умов ведення бізнесу, не змінилася: Сінгапур, Гонконг, Нова Зеландія, США, Данія. Замикає рейтинг республіка Чад (183 місце) [4]. Досягнення найкращого результату в реалізації стратегічних задач, таким чином, залежатиме від того, якою мірою країні вдасться «вписатися» у загальносвітові тенденції економічної конкурентоспроможності, будучи включеною у конкретні міжнародні економічні відносини - регіональних і багатосторонніх торговельних співтовариств.

Гостра потреба поліпшення інвестиційної привабливості машинобудування та інших галузей промисловості України, задля якісного нарощування обсягів прямих і портфельних інвестицій ТНК, потребує удосконалення вітчизняної системи регулювання інвестиційними ризиками, посилення відповідальності керівництва компаній за виконання умов інвестиційних проектів. На мікрорівні важливо запроваджувати новітні інструменти інвестиційного ризик-менеджменту, зокрема арт-банкінгу, алгоритмів розробки економічно виважених інвестиційних рішень тощо [5].

Оцінюючи перспективність іноземних інвестицій в аграрний сектор України, слід враховувати глобальні та локальні ризики, які сформувалися у цій сфері та які, за прогнозами міжнародних експертів, будуть зростати під тиском глобальних загроз. Глобальні економічні ризики - це невизначеність у здатності України зберегти власні земельні ресурси в умовах зростання глобальних негативних тенденцій на ринку продовольства та посиленні агресивних стратегій транснаціонального капіталу у боротьбі за обмежені світові ресурси орних земель. За оцінками експертів, український аграрний сектор настільки привертає увагу закордонних інвесторів, що може залучити в економіку України поточного року до 1 млрд. дол. США інвестицій [6]. За прогнозами, на зовнішні ринки запозичень у 2011 р. вийдуть 10 українських аграрних компаній, наступного року - ще до десятка. Насправді сценарії виходу українських компаній на IPO багато в чому залежатиме від того, як розвиватиметься ситуація навколо ринку землі, адже це важливий месидж для інвесторів.

За оцінками аналітиків, земельний фонд України становить 5,7% території всієї Європи. У складі земель майже 71 відсоток, а це 42,8 млн. гектарів, займають сільськогосподарські землі; 17,6 відсотків, або понад 10,5 млн. гектарів, — це лісові угіддя. За формами власності, станом на 1 січня 2011 року, 50,8 відсотків земель знаходяться у приватній власності, 49% — у державній і лише 0,2% — у колективній. Розораність земель у нашій країні є найвищою у світі, а за показником кількості ріллі на душу населення, а це близько 1 гектара родючих земель, Україна є однією з найкраще забезпечених країн світу, при цьому вартість орної землі в складає у середньому 500 – 800 дол. США за гектар і є найнижчою у Європі [7].

Щодо глобальних тенденцій, то у світі спостерігається зменшення показника кількості ріллі на душу населення: з 0,38 га у 1970 році до 0,23 гектара у 2000 році, а протягом наступних кількох десятиліть очікується що він зменшиться до 0,15 га. Головним фактором і глобальною загрозою посилення негативної тенденції скорочення орної землі є зростання кількості населення на Землі. Як прогнозує більшість експертів визнаних міжнародних організацій, населення планети у середині XXI сторіччя сягне 9,5 млрд. осіб (при сьогоднішніх

кількості - 6,5 млрд. осіб), тому тиск на природу буде зростати. За даними ООН, глобальна продовольча криза є лише в зародковому стані, справжня «війна за харчі» у світі розпочнеться незабаром, адже, потреба у зернових щороку зростає і до 2030 року очікується що її приріст становитиме 50 відсотків, а до 2050 року —100 відсотків [8].

Під впливом зазначених глобальних тенденцій, відповідно, зростатиме вартість земельних ресурсів. Найбільші у світі компанії з виробництва продовольчих товарів, фінансові корпорації та промислові компанії вже почали інвестувати в землю: Alpcot Agro (із Швеції) купила 120 000 гектарів землі в Росії, South Korea's Hyundai заплатила 6,5 млн. дол. за використання земельних ресурсів концерну Khorol Zerno, який володіє 10 тис. гектарами земельних угідь у Східному Сибіру, а інвестиційний банк Morgan Stanley за дорученням корпоративних інвесторів придбав 40 тис. гектар землі в Україні. Згідно з даними американського аналітичного центру Міжнародного інституту досліджень з питань виробництва продовольства, високорозвинені країни щороку витрачають від 20 до 30 млрд. доларів на купівлю землі в країнах, які розвиваються [8].

В умовах посилення глобальних ризиків, зростає загроза втрати значної частини національних земельних ресурсів України через нарощування локальних ризиків. Як відомо, ризик і доходність – це вектори одного спрямування – чим більший ризик, тим більша доходність операцій. Зростання світового попиту на земельні ресурси посилює інвестиційну привабливість операцій в аграрному секторі України для іноземних інвесторів, тому є загроза збільшення тіньових операцій з продажу землі транснаціональним компаніям. За цих умов, міжнародний досвід проведення земельних реформ повинен стати джерелом пошуку ефективних механізмів захисту національних інтересів України в аграрному секторі та в операціях із земельними ресурсами (табл. 2).

Обмеження на володіння сільськогосподарськими угіддями для іноземців тією чи іншою мірою є в більшості країн світу. Так, у Європейському Союзі право на купівлю землі поширюється тільки на громадян країн ЄС, стосовно до всіх інших встановлюються жорсткі перепони. Приміром, у США, незважаючи на декларовану відкритість її економіки, іноземці володіють вкрай незначною частиною сільгоспугідь країни — менше 1%. У 28 штатах існують закони щодо обмеження прав іноземців на купівлю земель сільськогосподарського призначення, за своєю жорсткістю ці обмеження значно різняться. Приміром, у Канзасі іноземцям узагалі заборонено купувати сільськогосподарські землі, у штаті Айдахо заборона стосується земель, що належать штату. У деяких штатах, таких як Джорджія, Кентуккі, Мериленд, заборона поширюється вибірково на ті держави, які не розглядаються як дружні. В Індіані та низці інших штатів обмежується площа землі, яка може бути продана іноземцям (не більше 2 га).

Міжнародний досвід свідчить, що систему захисту орних земель можна побудувати лише, якщо землями сільськогосподарського призначення володітимуть виключно громадяни країни, а іноземні інвестиції будуть спрямовуватись на обробіток угідь. В умовах зростання глобальних загроз об'єктивною необхідністю є розробка і прийняття українського законодавства, яке б забезпечило б прозорі і чіткі умови операцій на ринку землі. Держава має бути активним партнером приватного капіталу у розвитку агропромислового сектору. В Європі, на відміну від України, державно-приватне партнерство на дуже високому рівні. У ЄС виділяються кошти з державного бюджету на забудову сільських територій у розмірі 40-50 відсотків вартості проектів, встановлюються преференції для реалізації середньострокових та довгострокових бізнесових проектів.

Таблиця 2

Інструменти захисту національних земельних ресурсів: міжнародний досвід

№ п.п.	Країна	Інструменти захисту національних земель	Довідково: поточна вартість 1 га землі, дол.
1.	Велика Британія	Обмеження нецільового використання земельних ресурсів. Складна система дозволів.	22700,0
2.	Італія Сербія Іспанія	Право на купівлю землі поширюється тільки на громадян країн ЄС, стосовно до всіх інших встановлюються жорсткі перепони	18189,0 11520,0 9800,0
3.	Китай	Офіційно земля перебуває в державній і колективній власності селян, але обробляти її закордонним компаніям можна: на правах довгострокової оренди і за умови, що китайська сторона буде партнером іноземного інвестора.	12285,0
4.	Франція	В країні діє система спеціальних дозволів на окремі операції, а саме: якщо вартість покупки більше 250 млн. франків, або якщо об'єктом придбання є виноградники (за традицією вони є частиною національного багатства). Право на купівлю землі поширюється тільки на громадян країн ЄС, стосовно до всіх інших встановлюються жорсткі перепони.	8640,0
5.	Польща	На початку реформ – лібералізація операцій для іноземних інвесторів, що привело до негативних тенденцій. В даний час встановлено заборону на купівлю землі іноземцями.	7200,0
6.	США	Про допуск іноземців до американської землі рішення приймають штати. У 28 штатах існують закони щодо обмеження прав іноземців на купівлю земель сільськогосподарського призначення.	5430,0
7.	Болгарія	Заборона на придбання іноземцями та іноземними юридичними особами права власності на землю сільськогосподарського призначення та лісові угіддя, за винятком спадкоємців за законом (не за заповітом).	4500,0
8.	Угорщина	Заборону на продаж землі іноземцям продовжено до травня 2014 року. Чинне законодавство країни допускає придбання землі тільки фізичними та юридичними особами, що проживають на її території.	4260,0

Складено автором на основі [9, 10]

Вихід світової економіки з фінансово-економічної кризи супроводжуються прискоренням руху транснаціонального капіталу, супроводжуючи процеси інтеграції економік, поглиблення міжнародного поділу праці та глобалізації соціально-економічних відносин. Зростають іноземні інвестиції в країни, що мають ринки, які швидко розвиваються, до яких належить і Україна. Для полегшення трансграничного руху капіталів експортери користуються офшорними зонами, внаслідок чого важко ідентифікується національна приналежність інвестицій.

Для міжнародних фінансових і фінансово-промислових груп інвестування коштів в Україну є вигідною формою вкладень. Незважаючи на ризики, що супроводжують іноземні інвестиції в країні, існує дуже великий попит на фінансові ресурси, який обумовлює високу

дохідність інвестицій. Зарубіжні інвестори мають можливість отримувати значні прибутки, використовуючи західний досвід управління вкладеннями.

Транснаціональні компанії стали основним джерелом прямих іноземних інвестицій в країнах із перехідною економікою. Іноземні інвестиції не спрямовані на розвиток у країнах-реципієнтах наукоємних виробництв та тих, які конкурували б із вже існуючими в країнах-донорах. Вони орієнтовані, перш за все, на наблизення товарів, що отримані від реалізації інвестицій, до ринків збуту, їх цікавлять сировинні ринки та ринки дешевої робочої сили в країнах-реципієнтах. Уряди країн-реципієнтів мають провадити виважену інвестиційну політику, як складову стратегії інноваційного розвитку, яка забезпечувала б розбудову національного науково-технічного потенціалу та мінімізувала б ризики при залученні іноземних інвестицій.

Подальшого дослідження потребує вивчення економічних ризиків, з метою їх мінімізації, збільшення іноземних інвестицій в інтелектуальний капітал. Корпоративні «війни за таланти» в Україні тільки розпочинаються. Агресивні стратегії залучення кваліфікованого персоналу, які реалізують іноземні компанії в Україні, уже становлять значну загрозу для українських компаній. Інформатизація глобальної економіки змістила конкурентні переваги – головним ресурсом конкурентоздатності компанії стає людський капітал. Фінанси та технології забезпечують компаніям певні переваги, але лише на певний час. Фінансовий капітал став доступнішим в умовах поглиблення транснаціоналізації світової економіки, технології в епоху відкритих інновацій надають конкурентні монополні переваги лише у короткостроковому періоді їх використання. В сучасних умовах саме людина, як джерело нових знань і як ресурс, стає важливим фактором у підвищенні конкурентоздатності національної економіки.

Література:

1. "Тенденції міжнародної торгівлі в 2010 році: ризики та можливості для України". Аналітична записка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/381/>
2. Презентація інвестиційного потенціалу України та Національних проектів у 16 фінансових центрах світу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2011/10/20/6688957/>
5. Дамаскіна М.В. Хедж-фонди в системі управління міжнародними інвестиційними ризиками / Дамаскіна Марина // Інвестиції: Практика та досвід. – 2008. – № 14. – С. 7-11.
6. Ліссіста А. Україна зацікавлена в довгострокових інвестиціях у сільське господарство // Урядовий кур'єр – 2011. -№98. - С.8
7. На село прийдуть дешеві кредити // Урядовий кур'єр – 2011. -№114. - С. 7.
8. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://lysty.com.ua>.
9. Короленко А. Земельна реформа: міжнародний досвід // Урядовий кур'єр. – 2011. - С. 4
10. <http://liberal.in.ua/daydzhest/zarubezhniy-opit-funktsionirovaniya-zemelnogo-rinka.html>

Рекомендовано до публікації:
д.е.н., проф. , 20.11.2011 р.

Надійшла до редакції:
09.11.2011 р.